

วิทยานิพนธ์   ความสำคัญทางเศรษฐกิจของเมืองนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๓๒๕ ถึง ๒๔๓๙
ชื่อนักศึกษา   นางสาวพนิดา เอี่ยมสุวรรณ
สาขาวิชา   ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ภาควิชา   ประวัติศาสตร์
ปีการศึกษา   ๒๕๔๒

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาความสำคัญทางเศรษฐกิจของเมืองนครศรีธรรมราช ในช่วง พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๔๓๙ ซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญของกระบวนการปรับเปลี่ยนทางเศรษฐกิจของเมืองนครศรีธรรมราช ก่อนที่จะถูกกลืนให้เข้าสู่ระบบมณฑลเทศาภิบาลเป็นมณฑลนครศรีธรรมราช ใน พ.ศ. ๒๔๓๙ โดยต้องการแสดงให้เห็นถึงสถานะทางเศรษฐกิจที่แท้จริง ในช่วงของการปรับเปลี่ยนนี้ ทั้งในฐานะแหล่งผลิต การเป็นเมืองท่า และศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึง การเคลื่อนไหวของเครือข่ายทางเศรษฐกิจภายในและต่างประเทศ ที่มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองนครศรีธรรมราช

ช่วงเวลาดังกล่าวถือเป็นช่วงปรับเปลี่ยนสำคัญของการเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจเมืองนครศรีธรรมราช เนื่องจากในช่วงเวลานี้ ได้มีปัจจัยภายนอกเข้ามาส่งผลกระทบต่อสถานภาพทางการเมือง และเศรษฐกิจของเมืองนครศรีธรรมราชอย่างมาก ซึ่งได้แบ่งพิจารณาออกเป็น ๒ ประเด็นหลัก อย่างแรก คือ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในคาบสมุทรมลายู อันเป็นผลมาจากการเข้ามาของชนชาติอังกฤษในสตรีทเซ็ทเทิลเมนต์ และการเข้ามามีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจของผู้อพยพชาวจีน ยังบริเวณคาบสมุทรมลายู และกลุ่มเกาะ อย่างที่สอง คือ นโยบายของราชสำนักสยาม ในการพยายามแผ่ขยายอำนาจลงมาปกครองหัวเมืองท้องถิ่นภาคใต้มากขึ้น และได้มีการส่งเสริมหัวเมืองฝั่งตะวันตก และหัวเมืองอื่น ๆ ในภาคใต้ ให้มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาพบว่า ทั้งความเปลี่ยนแปลงทางบริหารการค้าในคาบสมุทรมลายู และการเข้ามาขยายอำนาจของราชสำนักสยาม ได้ส่งผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของเมืองนครศรีธรรมราช กล่าวคือ มีผลทำให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเมืองนครศรีธรรมราชถูกปรับเปลี่ยนให้เป็นไปตามนโยบายของราชสำนัก และให้สอดคล้องกับความ

เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในหัวเมืองภาคใต้ ตลอดทั้งคาบสมุทรมลายู โดยกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ดังกล่าวมี ๕ อย่าง ได้แก่

- ๑) การเป็นผู้รวบรวมจัดส่งดอกไม้ทองเงิน และเครื่องราชบรรณาการ
- ๒) การจัดเก็บส่วย และภาษีอากรต่าง ๆ
- ๓) การค้า
- ๔) การเกษตรกรรม
- ๕) การหัตถกรรม

ทั้งนี้เนื่องจากผลกระทบจากปัจจัยภายนอก ได้ทำให้เมืองนครศรีธรรมราชถูกลิดรอนอำนาจลงอย่างมาก ขณะเดียวกันหัวเมืองภาคใต้อื่นๆ โดยเฉพาะหัวเมืองฝั่งตะวันตก มีการพัฒนาขึ้นเป็นศูนย์เศรษฐกิจสำคัญ นอกเหนือจากเมืองนครศรีธรรมราช เป็นผลให้บทบาททางเศรษฐกิจของเมืองนครศรีธรรมราชถูกจำกัดลงไป พร้อมทั้งตกอยู่ภายใต้อาณัติของรัฐส่วนกลางมากขึ้น จนกระทั่งเข้าสู่การปฏิรูปการปกครองเป็นมณฑลนครศรีธรรมราช

Thesis Title	The Economic Significance of Nakhon Si Thammarat, A.D. 1782–1896
Name	Panita Eyamsuwon
Concentration	History of Southeast Asia
Department	History
Academic Year	1999

ABSTRACT

This is a study of the economic conditions of Nakhon Si Thammarat (Muang Nakhon) from A.D. 1782 to 1896. It focuses on the transitional period during which the process of economic change took place in this semi-autonomous polity of Southern Siam prior to the introduction in 1896 of the monthon thesaphiban system of government. It also examines the various aspects of Muang Nakhon's economic transformation, especially its status as a production base, as a port city and the hub for local economic activities, and significantly, how it established a network linking the sub-centres under its sphere of influence to external trade.

The period between 1782 and 1896 witnessed the vicissitudes in the fortunes of Muang Nakhon. Its rise and decline as a semi-independent centre depended on its ability to cope with such external factors as: (1) the change in the pattern of trade in maritime Southeast Asia brought about by waves of enterprising Chinese immigrants and British involvement in the affairs of tin-rich Malay States; and (2) the Siamese court's calculated moves to tighten its grip on Siam's southern dependencies.

The policy of the Siamese court was formulated so as to neutralize the Na Nakhon family's political and economic domination in the South. How the economy of Muang Nakhon was affected by this policy is examined in five areas: (1) tributary relations as defined by the Siamese court regarding the presentation of gold and silver

trees; (2) the rights to collect suai (tribute in kind) and taxes; (3) trade; (4) agriculture; and (5) handicraft production.

The decline of Muang Nakhon as a semi-independent port city was predestined. The rise of the Na Ranong family in the Kra Isthmus area and the Na Songkhla in Southern Siam in the third and fourth reigns was to curb successfully the Na Nakhon family's monopolistic aspirations in its jealously guarded sphere of influence. But ultimately, it was Bangkok's centralizing policy during the reign of King Chulalongkorn that stripped the enfeebled Na Nakhon family of all its economic privileges. This resulted in the imposition of the so-called monthon thesaphiban system of government whereby Muang Nakhon came under the direct control of a Royal Commissioner sent from Bangkok.